

Blir du lönsam lille vän?

”Blir du lönsam lille vän?” Så är ju titeln på Peter Tillbergs numera världsberömda målning från 1971. Att sitta i rader efter varandra i ett klassrum med tre meter till taket och fönster långt uppe på ena väggen har många i min generation upplevt. När vi sedan blev lärare var det just detta vi ville bekämpa och förändra. Vi ville inte skapa ett samhälle där lönsamhet var ledordet. Vi lyckades bara delvis. Jag kom i kontakt med Celestin Freinet's tankar om kollektivt lärande och att lära i samspel. Att Lev Vygotskij också hade dessa tankar, visste vi inte på sjuttioalet. Inte förrän på nittioalet blev hans idéer allmänt kända i Sverige och har sedan dess präglat lärarutbildningen.

Jag har arbetat på lärarutbildningen i Stockholm i femton år. Sedan 2008 ägs lärarutbildningen av Stockholms universitet. Något hände just det året när Lärarhögskolan gick upp i Stockholms universitet. Plötsligt litade man inte på lärarnas professionalitet längre utan spred ut utbildningen på en mängd institutioner, vilka i min konspiratoriska värld drog in en och annan tusenlapp och högskolepoäng till institutionen i fråga.

Någon gång under denna tid diskuterades vad barn i förskolan skulle kallas. Skulle de fortfarande kallas barn eller skulle lärandet betonas så att man skulle byta namn på dem och kalla dem elever? I många andra länder började man ju skolan mycket tidigare, så att kalla fyra- och femåringar för elever borde indikera att lärandet bör påbörjas mycket tidigare. Med lärande menades förstås läsinläring. Jane Bark målade då en härlig bild som en travesti på Peter Tillbergs tavla ”Blir du lönsam lille vän?” Barn vill lära sig, sa man, så vi bör kalla barn för elever. Som tur var gick aldrig namnbytet igenom, så än finns det hopp om att barnens behov kommer i första rummet.

Vi tre pedagogiska riktningar som är företrädare här idag, Freinetpedagogik, Montessoripedagogik och Waldorfpedagogik menar att alla barn måste få vara just barn. De lär sig det de behöver och är intresserade av och kommer så småningom att rätta in sig i de led som skolan förväntar sig av dem. Freinet menade att leken är avgörande för barns utveckling, och att den mesta leken egentligen är arbete. Barn härmar vuxna när vi planterar, lagar mat, städar eller handlar. Freinet var emot en massa barnanpassade leksaker eller pedagogiska leksaker. Vanliga kastruller duger bra, menade han.

Jag är mellanstadie lärare i botten. När sexåringarna flyttade in i skolan hoppades jag på att förskolepedagogiken skulle smitta av sig i skolans värld. Det blev, som vi alla vet, precis tvärtom. I stället för att lärarutbildningen borde präglas av kunskaper om lekens betydelse för lärande, att olika sätt, att det finns barn som har andra behov än sina kamrater, så smyger sig de motsatta strömningarna in i förskollärarytbildningen! Akademiseringen får fäste även där, trots att den forskning som vi just tagit del av på detta seminarium, visar det motsatta. På DN debatt stod häromsistens ett debattinlägg, som fick mig att sätta kaffet i fel strupe. Ordförande i Lärarförbundet, inte Lärarnas Riksförbund, utan Lärarförbundet, skrev tillsammans med en företrädare för moderaterna, att man nu vill jobba för att införa karriärtjänster även på förskolan!

Gud, eller någon annan som bestämmer måste stoppa detta fullkomligt vansinniga och ovetenskapliga förslag, men jag är rädd för att det inte går. Nu satsar ju regeringen miljarder på att utöka karriärtjänsterna i skolan!

I den friskola, som jag varit med och startat för drygt tjugo år sedan, Freinetskolan Kastanjen, behövs inga karriärtjänster. Vi har förstått det som forskningen visar, nämligen att konst, kultur och rörelse är livsnödvändiga inslag både i förskolan, i förskoleklassen och senare i skolans alla stadier. Vi menar att verkligheten duger bra som lärmiljö, men då måste barnen få möjlighet att lära sig just i verkligheten och att lärandet sker tillsammans där olika åldrar trevar sig fram till ny kunskap. De senare årens resultat i PISA- och Pearlsundersökningarna tyder väl inte på att akademiseringen av lärarutbildningen och karriärtjänster är rätta vägen precis! Nej, jag säger som min pappa och alla andra pappor sagt att "det var bättre förr!"

Inger Nordheden
Ordförande i Freinetrörelsen i Sverige
www.freinet.se

